

Slovenské banské múzeum
Kammerhofská 2, 969 01 Banská Štiavnica

Smernica č. 9 /2021
číslo spisu: 112 /2021 /10

Akvizičná politika Slovenského banského múzea
v Banskej Štiavnici
na obdobie rokov 2021-2031

V Banskej Štiavnici, 25.5.2021

Schválila:

Mgr. Zuzana Denková, PhD.
riaditeľka múzea

OBSAH

I.	Úvod (legislatívne východiská)	3
II.	Zbierkové fondy múzea	3
1.	Vývoj múzejníctva v Banskej Štiavnici	3
2.	Budovanie zbierkového fondu	4
III.	Analýza zbierkového fondu múzea	4
1.	Členenie zbierkového fondu	4
2.	Charakteristika a profil zbierkových fondov, východiská a priority akvizičnej činnosti, nadobúdané predmety	5
IV.	Základné okruhy akvizičnej činnosti	15
1.	Spôsob a proces akvizície	15
2.	Výberové kritériá akvizície	16
3.	Strategické ciele akvizičnej činnosti	17
4.	Deakvizičná činnosť	18
V.	Záver (zhrnutie)	18

I. Úvod (legislatívne východiská)

„Múzeá majú povinnosť nadobúdať, uchovávať a zveľaďovať svoje zbierky ako prínos k zabezpečeniu ochrany prírodného, kultúrneho a vedeckého dedičstva. Ich zbierky sú významným verejným dedičstvom, majú osobitné právne postavenie a sú chránené medzinárodnou legislatívou. Tejto verejnej správe je vlastný princíp správcovstva, ktorý zahŕňa oprávnené vlastníctvo, nemennosť, odbornú správu, prístupnosť a zodpovedné nakladanie.“

Etický kódex múzeí ICOM, 2009

Slovenské banské múzeum (ďalej SBM) je podľa osobitného všeobecne záväzného právneho predpisu Slovenskej republiky (zákon č. 206/2009 Z. z. o múzeách a galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty) špecializované múzeum s celoštátnou pôsobnosťou so zameraním múzejnej dokumentácie na oblasť vývoja baníctva, príbuzných banských odborov, najmä geológie a geologických prác, mineralógie a ochrany nerastov, banskej techniky, ďalej na oblasť vývoja banských miest a oblastí na Slovensku, osobitne histórie Banskej Štiavnice a jej okolia, ako historicky najvýznamnejšieho centra baníctva na Slovensku a zároveň svetového dedičstva UNESCO, a Chránenej krajinskej oblasti Štiavnické vrchy. SBM je zapísané v Registri múzeí a galérií a zaradené do Sústavy múzeí a galérií Slovenskej republiky.

Na základe zriaďovacej listiny zo dňa 1.1.1999 je SBM pod zriaďovateľskou pôsobnosťou Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky. Základná pôsobnosť SBM a náplň činností jeho jednotlivých organizačných zložiek vychádzajú zo Štatútu SBM zo dňa 8.2.2016 a Organizačného poriadku SBM zo dňa 1.1.2021.

II. Zbierkové fondy múzea

1. Vývoj múzejníctva v Banskej Štiavnici

Snahy o založenie prvej múzejnej inštitúcie v Banskej Štiavnici siahajú do polovice 19. storočia, kedy boli z podnetu mešťanostu Alexandra Golbrunnera, sústredené v objekte Starého zámku viaceré historické a kultúrne pamiatky k dejinám mesta. V roku 1894 vznikol Municipiálny výbor na prípravu krajinskej milénárnej výstavy v Budapešti a na zriadenie Mestského múzea v Banskej Štiavnici. Mestské múzeum v Banskej Štiavnici bolo slávnostne otvorené 1.7.1900 pri príležitosti konania Banického a lesníckeho kongresu. Múzejné zbierky v tomto období tvorili rôzne historické písomnosti, knihy, zbrane, medaile, historické zbrane, umelecko-historické zbierky, obrazy a tiež vzácne banické insígnie a uniformy z regiónu Banskej Štiavnice a okolia. V roku 1924 boli do zbierkového fondu múzea pričlenené zbierky z Hontianskeho múzea v Šahách. Múzeum sa začalo zároveň špecializovať aj na dokumentáciu širšieho regiónu bývalej Hontianskej župy.

Prvý návrh na zriadenie špecializovaného banského múzea, dokumentujúceho predovšetkým pamiatky stredoslovenskej banskej oblasti presadzoval už v roku 1911 umelecký historik Kornel Divald. Dňa 22.5.1927 bolo v Banskej Štiavnici otvorené Štátne banské múzeum Dionýza Štúra, zamerané na mineralogicko-geologické, bansko-technické i kultúrno-historické zbierky so vzťahom k baníctvu. Základom múzea sa stala bohatá nerastná, horninová a ložiská zbierka v počte asi 20 000 predmetov. Pri budovaní a rozvoji zbierkového fondu múzeum spolupracovalo so štátnymi a súkromnými banskými a hutníckymi závodmi na Slovensku a Podkarpatskej Rusi.

Významným medzníkom pre rozvoj múzejníctva v Banskej Štiavnici bolo v roku 1964 zlúčenie obidvoch banskoštiavnických múzeí do jedného špecializovaného celoslovenského múzea a vytvorenie Banského múzea, ktoré v roku 1967 dostalo názov Slovenské banské múzeum. Od tohto obdobia sa akvizičná činnosť rozšírila a cieľavedome špecializovala na dokumentáciu baníctva, hutníctva, geológie na celé územie Slovenska, zároveň sa zintenzívnila a úzko súvisela s vedecko-výskumnou, publikačnou činnosťou odborných pracovníkov, kurátorov zbierkových fondov a tiež s prezentačnou a výstavnou činnosťou v novobudovaných expozičných celkoch (novovybudované Banské múzeum v prírode, v objektoch Bergericht Starý a Nový zámok, Kammerhof, Galéria Jozefa Kollára, Klopačka).

Múzeum v minulosti prešlo viacerými organizačnými zmenami, patrilo pod priame riadenie Ministerstva kultúry SR, bolo súčasťou Slovenského národného múzea v Bratislave, v rokoch 1996-1998 súčasťou Podsitnianskeho kultúrneho centra v Banskej Štiavnici. Od 1.1.1999 sa dostalo SBM pod priame riadenie Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky.

2. Budovanie zbierkového fondu

Zbierkový fond múzea začal byť cieľavedome budovaný už počas existencie predchodcov SBM a to Mestského múzea a Štátneho banského múzea Dionýza Štúra. Nadobudnuté zbierkové predmety týchto múzeí tvoria významnú súčasť zbierkového fondu SBM a patria k najvzácnejším zbierkovým predmetom múzea.

V súčasnosti zbierkový fond múzea tvoria zbierkové predmety prírodovedného, vedecko-technického, kultúrno-historického a umeleckého zamerania. Zbierkový fond je rozdelený podľa charakteru zbierkových predmetov do jednotlivých fondov: archeológia, banská technika, etnológia, geológia, história hudby, divadla a literatúry, novšia história, staršia história, sklenené negatívy, numizmatika, umelecká história, archívne, knižničné fondy a fotoarchív SBM.

Základom pre tvorbu zbierkového fondu je akvizičná činnosť múzea, ktorej cieľom a poslaním je zhromažďovanie súčastí kultúrneho dedičstva ako pramenného materiálu slúžiaceho na skúmanie vývoja prírody, vedy, techniky, hospodárstva so zameraním na baníctvo a spoločnosť podľa zriaďovacej listiny SBM. Akvizičná činnosť SBM je prepojená s vedecko-výskumnou činnosťou, ako aj s ďalšími odbornými múzejnými činnosťami (prezentačnou, publikačnou a výchovno-vzdelávacou).

Akvizičná a deakvizičná činnosť múzea sa riadi schválenými smernicami: *Smernicou č. 4/2020 SBM ustanovujúcou podrobnosti o odborných múzejných činnostiach* (z 15.5.2020) a *Smernicou č. 3/2020 SBM o nadobúdaní zbierkových predmetov a činnosti Komisie pre tvorbu zbierok - Organizačným a rokovacím poriadkom* (účinná od 30.4.2020).

SBM sa venuje odbornej správe a evidencii zbierkového fondu. Získané zbierkové predmety eviduje, spravuje, vedecky spracováva a dokumentuje, spolupracuje na budovaní Centrálnnej evidencie múzejných zbierok Slovenskej republiky.

K 31.12.2020 bolo v SBM evidovaných 66015 zbierkových predmetov, čo celkovo predstavuje 97324 kusov zbierok, v nasledujúcom členení: geologické a mineralogické 40646 ks, archeologické 8522 ks, bansko-technické 10131 ks, historické 14577 ks, etnologické 8083 ks, umelecko-historické 5796 ks, numizmatické 9569 ks.

Jednotlivé zbierkové predmety sú odborne spracovávané v elektronickom programe ESEZ 4G, v ktorom bolo k 31.12.2020 evidovaných v prvostupňovej evidencii 34041 záznamov, v druhostupňovej evidencii celkom 30483 záznamov.

V archíve SBM je evidovaných 14 archívnych fondov, ktoré sú spracovávané v informačnom systéme BACH Proarchiv. Celkový počet knižných jednotiek vo fonde knižnice SBM k 31.12. 2020 bolo 23107 ks, ktoré sú spracovávané v informačnom programe KIS MaSK. Vo fotoarchíve SBM je evidovaných celkom 46844 ks negatívov zbierok a 61587 ks nezbierek negatívov (výstavy, semináre, kultúrne a spoločenské akcie, výskumy, atď.), diapozitívov je evidovaných celkovo 2621 ks. Negatívy a diapozitívy sú evidované a spracovávané informačnom systéme BACH Fotoarchív.

III. Analýza zbierkového fondu múzea

1. Členenie zbierkového fondu

V súčasnosti zbierkový fond múzea tvoria zbierkové predmety prírodovedného, vedecko-technického, spoločensko-vedného, kultúrno-historického, etnologického a umeleckého zamerania. Zbierkový fond múzea je rozdelený podľa charakteru zbierkových predmetov do jednotlivých fondov:

- geológia a mineralógia (G),
- banská technika (BT)
- archeológia (A)
- história divadla a literatúry (HLK)

- história hudby (HH),
- staršia história (SH)
- novšia história (NH)
- etnológia (E)
- numizmatika (NUM)
- umelecká história (UH)
- sklenené negatívy (NEG)
- archívne fondy
- knižničné fondy
- fotoarchív

2. Charakteristika a profil zbierkových fondov, východiská a priority akvizičnej činnosti, nadobúdané predmety

Geologická a mineralogická zbierka (G):

Zbierkový fond je rozčlenený do skupín: Mineralógia, Petrografia, Paleontológia, Ložisková geológia (rudné a nerudné nerastné suroviny), geologické javy (kontakty hornín, tektonické javy – vrása, šmyková plocha - krasové javy - sintre), Výrobky z nerastných surovín, Schránky recentných organizmov.

Mineralogická zbierka obsahuje viac okolo 500 druhov a odrôd minerálov v rôznom morfológickom, farebnom vývoji a paragenéze, z rôznych nálezísk u nás a vo svete. Zastúpené sú triedy: prvky, sulfidy a sulfosoli, oxidy a hydroxidy, karbonáty, sulfáty, fosfáty, boráty, silikáty a organické minerály. Z typových (na Slovensku objavených) minerálov treba zmieniť: libethenit, euchroit, mrázekit, vashegyit, evansit, hauerit, telluronevskit, vihorlatit, schafarzikit, rutil a hodrušit. Dobré zastúpenie v mineralogickej zbierke majú drúzy rudných a nerudných minerálov banskoštiavnických a hodrušských rudných žíl, žilníkov a metasomatických telies, ktoré boli získané najmä v čase aktívnej ťažby a tiež minerály Kremnice a Španej Doliny. Reprezentujú drahokovovú a polymetalickú mineralizáciu týchto ložísk.

V petrografickej zbierke múzea majú bohaté zastúpenie všetky základné typy hornín – magmatické (výlevné, žilné a hlbinné), sedimentárne a metamorfované horniny. Okrem hornín z celého Slovenska sa tu nachádzajú horniny z mnohých krajín sveta. Veľké zastúpenie majú petrografické vzorky z banských diel okolia Banskej Štiavnice a iných banských lokalít Slovenska a bývalého Uhorska (veľké zastúpenie majú rumunské vzorky).

Nerastné suroviny členíme na rudné nerastné suroviny, nerudné nerastné suroviny a kaustobiolity (fosílna palivá). V zbierkach sú zastúpené vzorky napr. rúd drahých kovov, olova, zinku, železa, medi, ortute, koboltu, niklu, meď ortute z mnohých banských lokalít na Slovensku.

Z nerudných surovín má pre Slovensko enormný význam magnezit, ďalšie zastúpené nerudy sú mastenec, diatomit, perlit, čadič, z drahých kameňov je to zo Slovenska najmä drahý opál. Z kaustobiolitov je zastúpené napr. hnedé uhlie a antracit.

Geologické javy sú zastúpené napr. krasovými formami (jaskynné sintre, kvaple), tektonickými šmykovými plochami a kontaktmi hornín.

Paleontologické zbierky sú zastúpené fyto- a zoopaleontologickými zbierkovými predmetmi najmä zo slovenských druhohorných a treťohorných útvarov. Hodný zmienky je amonit zo Španej Doliny. Z fosílnych rastlín je cenná vzorka skameneliny rastliny *Tubicaulis* neogénneho veku z lokality Ilija zo zbierky Jána Pettku, ktorý ju našiel ako nový druh.

Z výrobkov z nerastných surovín sú zastúpené napr. produkty z petrurgického čadiča– čadičová vata a odliate tvárnice, expandovaný perlit, dinasové (ohňovzdorné tehly).

Schránky recentných organizmov sú prevažne lastúry a ulity z oblasti Karibiku.

Východiská a priority akvizičnej činnosti:

Pri dopĺňaní už jestvujúcich zbierkových fondov oddelenia geológie SBM vychádzajúc z ich detailnej znalosti, treba operatívne reagovať na aktuálnu ponuku a možnosti.

Je potrebné pravidelne sledovať vznik nových odkryvov v zemskej kôre, ktoré boli utvorené prírodnými procesmi ako aj stavebnou a banskou činnosťou. Z ťažených ložísk získať typickú surovinu

a ukážky mineralogických zvláštností. Pri banských a lomových prevádzkach sa skontaktovať s ich reprezentantmi.

Treba sledovať ponuku na našich a zahraničných burzách a ponuku na internete. Budovať dobré aktívne vzťahy s našimi a zahraničnými zberateľmi.

Pri akvizičnej stratégii samozrejme okrem spontánnych ponúk a príležitostí treba mať predstavu, ktoré druhy, odrody a formy minerálov, hornín (fosílií) by bolo vhodné doplniť do zbierkových fondov.

Pre skvalitnenie zbierkového fondu geológia by bolo vhodné získať nasledovné druhy:

- ukážky slovenských typových nerastov, ktoré ešte nie sú v našich zbierkach zastúpené: Kornelit, Szomolnokit, Romboklas, Oxyskoryl, Chovanit, Dobšináit
- raritné slovenské nerasty: Skinnerit (Košice, Bankov – svetovo najlepšie vzorky), Goldmannit (Pezinok)
- slovenské minerály, ktoré nie sú, alebo nie dostatočne v našich fondoch zastúpené: Achát (Byšta, Kuzmice), Drahý opál, Banské (nová lokalita v Slánskych vrchoch), Aikinit (Slovinky), Alumohydrokalcit (Ladomírov), Boulangerit (Nižná Slaná), Bournonit (Zlatá Baňa), Camerolait (Špania Dolina), Evenkit (Dubník), Gudmundit (Pezinok), Hörnesit (Ľubietová), Idrialit (Dubník), Kobaltit (Hnúšťa), Maruccit (Gelnica), Millerit (Železník), Pearceit (Hodruša), Pyromorfit (Banská Štiavnica), Römerit (Košice-Bankov), Schachnerit (Nižná Slaná), Strontianit (Dúbrava), Tschermigit (Dubník), Ullmanit (Rožňava), Dravit (Hnúšťa), Vanadinit (Malužiná), Voltait (Banská Štiavnica), Anatas (Banská Štiavnica)
- genetické typy mineralizácie: Pegmatitové nerasty: Beryl (Bratislava), Minerály žíl alpského typu: Záhmeda (Muránska Dlhá Lúka)
- klasické minerály z historických banských prevádzok, ktoré by sa mohli dostať do ponuky zo starých zbierok: Celestín (Špania Dolina); všetky druhy nerastov zo slovenských typových lokalít; antimonit (Kremnica); kermezit (Pezinok); fluorit (Banská Štiavnica); holubníkový kremeň a ametyst (Banská Štiavnica) Sfalerit s Fe^{2+} (Banská Štiavnica); Ag-minerály (Hodruša a Banská Štiavnica)

Nadobúdané predmety:

Typové minerály Slovenska, typové minerály zahraničných lokalít, pre múzeum nové, doteraz nezastúpené minerálne druhy zo Slovenska a sveta, nové minerálne druhy pre Slovensko, už zastúpené minerálne druhy v mimoriadnej kvalite. Magmatické horniny, metamorfované horniny, sedimentárne horniny. Typické vzorky rudných a nerudných surovín z historických a súčasných banských prevádzok.

Bansko-technická zbierka (BT):

Zbierkový fond banskej techniky svojím charakterom patrí medzi zbierky z dejín techniky. Dokumentuje predovšetkým pracovný proces súvisiaci so získavaním nerastných surovín, ich vyhľadávania až po výrobu konečného produktu. Časť fondu je venovaná hutníctvu, ktoré nie je chápané ako samostatný fond. Vyplývalo to zo spôsobu chápania banskej činnosti v staršom období, kedy hutníctvo boli súčasťou banských závodov a zbierky z hutníctva sa sústreďovali vo fonde Štátneho banského múzea Dionýza Štúra a neskôr boli získavané predmety z Huty v Banskej Štiavnici

Fond sa delí na skupiny: geologický prieskum a hlbinné vrtanie, dobývanie, banské meračstvo (geodetická technika v iných múzeách), osvetľovanie, vetranie, doprava, signalizácia, skúšobníctvo, úpravníctvo, modely, dvojrozmerné predmety – fotografie, plány a mapová dokumentácia, hutníctvo. Zbierkový fond je budovaný s cieľom komplexne dokumentovať geologický prieskum, vývoj banskej hutníckej techniky, zároveň jej používanie a to najmä na Slovensku. Zastúpené sú v ňom stroje, zariadenia a technika, ktoré sa používali pri otváraní ložiska, jeho vystužovaní, dobývaní a spracovaní vyťažovaných surovín. Neoddeliteľnou súčasťou zbierky je technika súvisiaca s banskou dopravou, odvetrávaním, osvetlením, ochranou pri práci, hutníctvom a hutníckou výrobou, písomná, fotografická a mapová dokumentácia súvisiaca s baníctvom a hutníctvom. Fond je doplnený o učebné pomôcky používané v baníckom školstve, modely ťažných veží, čerpacích a úpravníckych strojov, hutníckych pecí. Vývoj baníctva, hutníctva a používaných technológií zachytáva fotodokumentácia, historické pohľadnice, plány strojov.

Východiská a priority akvizičnej činnosti:

V rámci akvizičnej činnosti je vhodné dopĺňať zbierkový fond v rámci uvedených skupín. V prípade banskej techniky je nutné pri akvizičnej činnosti brať do úvahy priestorové možnosti múzea a následnú starostlivosť o zbierky.

Možnosti získavania predmetov a ich digitálnej fotodokumentácie: výsledky výskumu v teréne, od zberateľov a na burzách, kúpou, zamerať sa na dokumentáciu a záchranu predmetov súvisiacich s likvidáciou a transformáciou uhoľného baníctva na Slovensku v oblasti hornej Nitry a Záhoria.

Nadobúdané predmety:

Pracovné náradie banícke (kladivá, železka, špicáky, motyky či vrtáky na ručné vrtanie), osvetľovacia technika používaná v baníctve (lajchtáre, sicílske kahance, olejové kahance, karbidové lampy, bezpečnostné lampy, benzínové lampy, akumulátorové lampy), zariadenia súvisiace s vetraním a odvodňovaním, zariadenia a vybavenie na vrtanie, dobývanie a prepravu rúbaniny, predmety súvisiace s trhacími prácami, úpravnicke zariadenia, laboratórne zariadenia a technické prístroje na meranie fyzikálnych a chemických veličín v rudnom a uhoľnom baníctve, ako aj pri lomovom a vrtnom dobývaní, predmety súvisiace s geologickým prieskumom a vyhľadávaním ložísk nerastných surovín a banským meračstvom. Záchranárske vybavenie, pracovné odevy a ochranné pomôcky. Písomná, fotografická a mapová dokumentácia súvisiaca s baníctvom a hutníctvom (písomnosti, fotografie, nákresy, mapy, plány). Predmety súvisiace so skúšobníctvom a hutníckou činnosťou v stredoslovenskej banskej oblasti.

Archeologická zbierka (A):

Zbierkový fond je tvorený archeologickými nálezmi z obdobia Mestského múzea na Starom zámku (Vojtechom Bakerom získaný materiál z územia bývalej Hontianskej župy (lokality Malinovec-Santovka, Pastovce, Plášťovce, Domaša, Dudince...), dokumentujúce vývoj župy v praveku, keramický materiál a predmety z bronzu a železa z obdobia mladšej doby kamennej, doby bronzovej, doby železnej a rímskej, nálezy Vojtecha Bakera z vykopávok Starého mesta v Banskej Štiavnici, kovové predmety obdobia 13.-15. storočia.

V 60. a 70. rokoch 20. storočia sa fond obohatil o nálezy z archeologických výskumov z MPR B. Štiavnica (najmä keramický materiál z obdobia stredoveku a novoveku), Sítina (nálezy zo záveru doby bronzovej), Španej Doliny (jedna z najpočetnejších zbierok kamenných mlatov na svete).

Od 80. rokov 20. storočia múzeum každoročne nadobúda zbierky zo systematického výskumu lokality Glanzenberg (Staré mesto) so širokospektrálnym charakterom zbierok (keramika, kostené predmety, kovové predmety zo železa, bronzu, početné numizmatické nálezy atď.) veľké množstvo nálezov (dominuje keramika) pochádza zo záchranných výskumov a zberov v historickom jadre mesta, počas obnovy objektov, úprav verejných priestranstiev.

Východiská a priority akvizičnej činnosti:

Formy nadobúdania archeologických zbierok záviseli vždy od realizovaných výskumov, a to buď v kategórii na vedecké účely (Glanzenberg, Sítina, Špania Dolina a ďalšie) alebo (najmä) zo záchranných výskumov v historickom jadre mesta Banská Štiavnica. Tieto sa konali najmä v réžii múzea, ale z niektorých lokalít boli získané zbierky bezplatným odovzdaním do fondu archeológie (výskumy Pamiatkového úradu SR a od súkromných archeologických spoločností – väčšina týchto nálezov nie je tzv. druhostupňovo spracovaná).

Z hľadiska budúcej akvizície archeologických zbierok možno vidieť možnosti v nasledovných oblastiach:

- Vlastné archeologické výskumy SBM, najmä na stále (pre múzeum a poznanie počiatkov baníctva) prebiehajúcom výskume lokality Glanzenberg (Staré mesto) v Banskej Štiavnici.
- Archeologické výskumy na vedecké účely v kooperácii s AÚ SAV v Nitre, v aktuálne pripravenom projekte APVV (Agentúra pre vedu a výskum pri MŠ SR) a schvaľovacom procese v sídliskovo – výrobnom komplexe Rabenstein, kataster Hodruša – Hámre.

- Od získania certifikátu pre SBM v oblasti archeologických výskumov v roku 2002 (List MK SR zo dňa 10.6.2002, č.MK-3551/2002-400) sa vo veľkom rozsahu obohatila archeologická zbierka múzea, pričom táto oblasť akvizície bude mať vždy výrazný podiel. Majitelia nehnuteľností v lokalite UNESCO sú povinní súhlasiť s predpísanými výskumami.
- Prevzatie zbierok od rôznych súkromných či štátnych spoločností (s oprávneným certifikátom MK SR), ktoré budú realizovať výskumy v regióne Banskej Štiavnice a nálezy z nich by mali byť logicky uložené v našej muzeálnej inštitúcii.
- Rôzne dary náhodných nálezcov, objaviteľov, resp. kópie takýchto nálezov.

Nadobúdané predmety:

Archeologické nálezy z územia bývalej Hontianskej župy z obdobia praveku, (najmä keramický materiál). Významnú zložku zbierky reprezentujú nálezy kamenných mlatov zo Španej Doliny. V zbierke dominujú nálezy z mesta Banská Štiavnica z obdobia 12.-18. storočia v podobe nádob a črepového materiálu (tzv. kuchynská keramika), kovové a kostené predmety súvisiace s každodenným životom baníkov (banícke nástroje, hlinené kahance) a mešťanov, komorských grófov a vojakov na Glanzenbergu, dokumentujúce aj obchodné kontakty mesta v období stredoveku s územím dnešného Talianska, Nemecka, Francúzska, bývalej Byzancie.

História divadla a literatúry (HLK):

Zbierkový fond História divadla a literatúry tvoria predmety kultúrnej hodnoty, ktoré úzko súvisia s oblasťou kultúry a jej časťou divadlo a literatúra. Dokumentujú spoločenský a kultúrny život najmä v Banskej Štiavnici a banskoštiavnickom okrese/regióne.

Východiská a priority akvizičnej činnosti:

V súlade s profiláciou múzea je zbierkový fond História divadla a literatúry len okrajovým. Obsahuje špecificky zamerané predmety súvisiace s oblasťou kultúry. Fond má potenciál ako informačný prameň pri výskume niektorých tém, zároveň pri ich prezentácii formou výstav a expozícií. Akvizičná činnosť kurátora zbierkového fondu História divadla a literatúry nie je priamo nadviazaná na jeho vedecko-výskumnú činnosť. V tomto zmysle sú prioritami v oblasti akvizičnej politiky nasledovné témy:

- zber zbierkových predmetov z oblasti kultúry a jej časti divadla a literatúry do fondu s cieľom doplnenia existujúcich kolekcii.
- zber zbierkových predmetov z oblasti kultúry a jej časti divadla a literatúry pochádzajúcich z pozostalostí po významných osobnostiach Banskej Štiavnice a regiónu.

Nadobúdané predmety: listiny, listy, knihy, kostýmy, kulisy, rekvizity.

História hudby (HH):

Zbierkový fond História hudby tvoria predmety kultúrnej hodnoty súvisiace s oblasťou kultúry a jej časti hudby a hudobného umenia. Dokumentujú spoločenský a kultúrny život najmä v Banskej Štiavnici a banskoštiavnickom okrese/regióne.

Východiská a priority akvizičnej činnosti:

V súlade s profiláciou múzea je zbierkový fond História hudby len okrajovým. Obsahuje špecificky zamerané predmety súvisiace s oblasťou kultúry. Fond má potenciál ako informačný prameň pri výskume viacerých tém, zároveň pri ich prezentácii formou výstav a expozícií. Akvizičná činnosť kurátora zbierkového fondu História hudby nie je priamo nadviazaná na jeho vedecko-výskumnú činnosť. V tomto zmysle sú prioritami v oblasti akvizičnej politiky nasledovné témy:

- zber zbierkových predmetov z oblasti kultúry a jej časti hudby a hudobného umenia do fondu s cieľom doplnenia existujúcich kolekcii.

- zber zbierkových predmetov z oblasti kultúry a jej časti hudby a hudobného umenia pochádzajúcich z pozostalostí po významných osobnostiach Banskej Štiavnice a regiónu.

Nadobúdané predmety: hudobné nástroje, listiny, listy, noty, knihy, spevníky, pozvánky, hudobné nosiče – platne.

Staršia história (SH):

Zbierkové predmety z fondu Staršia história (SH) úzko súvisia s bývalým Mestským múzeom v Banskej Štiavnici. Mnohé z nich patrili medzi prvé múzejné zbierky. Dokumentovali históriu Banskej Štiavnice, najstaršieho banského mesta na Slovensku a boli vystavené v prvých expozičných priestoroch Starého zámku už pri jeho otvorení a sprístupnení pre verejnosť v roku 1900.

Zbierkový fond je zameraný na dokumentáciu predovšetkým histórie mesta Banská Štiavnica a jej okolia, historického, hospodárskeho, politického, kultúrneho, školského a náboženského vývoja a k osobnostiam mesta.

Východiská a priority akvizičnej činnosti:

Akvizičná činnosť vychádza z profilácie múzea a priorít vedecko-výskumnej činnosti odborného pracovníka – kurátora zbierkového fondu staršia história, výstavnej a expozičnej činnosti a z charakteristiky zbierkového fondu a celkového zastúpenia zbierkových predmetov vo fonde. Akvizičná činnosť bude zameraná na:

- dobudovanie kolekcí a akvizícia predmetov z oblasti politických a vojenských, kultúrnych a sociálnych dejín mesta a regiónu (Hont), školstva, cirkví v 15.-19. storočí,
- akvizícia predmetov z oblasti hospodárskych dejín mesta Banská Štiavnica a regiónu (Hont) - remeslá, cechy,
- akvizícia historických textílií a predmetov dokumentujúcich meštiansku kultúru v 15.-19. storočí
- akvizícia predmetov k významným osobnostiam mesta a okolia z obdobia 16.-19. storočia (do roku 1848/1849-1867).

Nadobúdané predmety:

Vo fonde sú zastúpené predmety od 15. do 19. storočia rôzneho obsahu a charakteru (hmotné, písomné, obrazové). Vo fonde sú evidované: historické zbrane a výstroj, mučiarske nástroje, kovové truhlice, textílie – mestské slávnostné štandardy, slávnostné fárové plášte, odev a doplnky k odevu, predmety dokumentujúce činnosť cechov - cechové truhlice, písomnosti – poriadky, protokoly, výučné listy vandrovne knižky, pečatidlá a odtlačky pečatidiel, vývesné štíty, pracovné nástroje a remeselné výrobky, zbierka hodín, liturgické predmety, písomný materiál k dejín mesta a šľachtickým rodom z bývalej Hontianskej stolice.

Novšia história (NH):

Zbierkový fond Novšia história tvoria predmety kultúrnej hodnoty vymedzené časovo (približne v rozmedzí od polovice 19. storočia až do súčasnosti) z viacerých oblastí ľudského života, resp. ľudskej činnosti. Dokumentujú spoločenský, kultúrny, hospodársky a politický život najmä v Banskej Štiavnici a banskoštiavnickom okrese, zároveň tiež v širšom – celoslovenskom, v niektorých prípadoch a témach aj európskom priestore.

Východiská a priority akvizičnej činnosti:

V súlade s profiláciou múzea je dlhodobou úlohou aj v akvizičnom pláne kurátora zbierkového fondu NH spracovanie konkrétnych otázok z oblasti hospodárskych, kultúrnych, politických a sociálnych dejín banských regiónov Slovenska v období od 2. polovice 19. storočia do konca 20. storočia. Akvizičná činnosť kurátora zbierkového fondu Novšia história nadväzuje na jeho vedecko-výskumnú činnosť.

V zmysle plánu vedeckovýskumnej činnosti odborného pracovníka a kurátora zbierkového fondu Novšia história, sú prioritami v oblasti akvizičnej politiky nasledovné témy:

- systematický zber zbierkových predmetov do fondu NH s cieľom doplnenia existujúcich kolekcí: dobudovanie zbierky z oblasti lekárnictva, zbierky predmetov súvisiacich s Banickou a lesníckou akadémiou, zbierky predmetov fajkárskeho remesla, zbierky predmetov z oblasti kovospracujúcich remesiel, zbierky predmetov z oblasti hasičstva,
- zber muzeálií z oblasti hospodárskych dejín mesta Banská Štiavnica a regiónu (remeslá, priemysel, služby, obchod, doplnkové odvetvia priemyslu),
- zber predmetov z oblasti kultúrnych, politických a sociálnych dejín obdobia od polovice 19. storočia do konca 20. storočia,
- zber dokumentačného materiálu (najmä fotografie, pohľadnice),
- získavanie zbierok a pozostalostí po významných osobnostiach Banskej Štiavnice a regiónu.

Nadobúdané predmety:

- *Fotografie:* Banská Štiavnica, okolie mesta, portréty, skupinové foto, návštevy a osobnosti, udalosti iné lokality (Hodruša, Svätý Anton, Špania Dolina, Kozelník, USA, Vyhne, Martin, Lučenec, Plzeň, Miškovec, Omsk, Pécs, Kremnica, Ružomberok, Lucia Baňa), banské závody a podniky (Solivar Prešov, Nižná Slaná, Rudňany).
- *Pohľadnice:* Banská Štiavnica, Banská Hodruša, Sandrik, Piarg, Roveň, Sv. Anton - kaštieľ, Sklenné Teplice, Vyhne, Kysihýbeľ.
- *Fotografické albumy:* fotografi - Sergej Protopopov, F. Ľudovít Kovács, J. Holoubek, Viliam Ladziansky, Ivan Ladziansky, albumy, kroniky.
- *Písomný materiál:* úradné, verejné, notárske, politické, vojenské, pamätné listiny, rodné, sobášne, matriky, pokladničné doklady, tlačivá zo Španej Doliny, poukážky na potraviny, vizitky, cestovné listiny, pohrebníctvo, korešpondencia, diplomy, uznanie, dekréty, vysvedčenie, výučné listy, indexy, tovarišské listy, triedne výkazy, knihy, noviny, časopisy, separátne výtlačky, literárna tvorba, letáky, plagáty, oznamy, vyhlášky, propagačné listy, vstupenky mapy, generálne karty, výkresy, nákresy, vzorkovnice, grafické listy, pozvánky, tanečné poriadky a pozvánky, obrazy, legitimácie, preukazy, karty, pracovné knižky, Rózsa Versényiová, Trať mládeže.
- *Rôzne výrobky:* svietniky, lampy, fagle, kahance, truhlice, pokladničky, kufre, hračky, rádia – megafón, lekárnictvo, zdravotné pomôcky, meracie zariadenia, fľaše, písacie a tlačiarenské pomôcky, púzdra, pečate, pečiatky, razidlá, odtlačky.
- *Domácnosť:* kuchyňa, ražne, príbor, žehličky, interiér, textilie, doprava, konský postroj.
- *Remeslo:* gombičkárstvo, hodinárstvo, holičstvo, kováčstvo, zámočníctvo, medikováčstvo, krajčírstvo, perníkárstvo, medovníkárstvo, cukrárstvo, pekárstvo, stolárstvo, ševcovstvo, obuvníctvo, zlatníctvo, tehliarstvo, fajkárstvo, pivovarníctvo.
- *Banská a lesnícka akadémia v Banskej Štiavnici:* vysvedčenia, album z osláv baníckej školy, fotografie, školské dokumenty, pracovné knihy, poznámkové bloky, pamätníky, albumy, tanečný poriadok, literárna tvorba, listiny, listy, telegramy, korešpondenčné lístky, smútočné oznámenie, Heilerova pozostalosť, materiál k monografii Štiavnických Baní.
- *Rôzne tematické okruhy:* hasičstvo, vojenstvo, žandárstvo, železničari, zástavy, žrde, stuhy, šerpy, štandardy, propagačné zástavky, dekoratívne predmety.

Etnologická zbierka (E):

Zbierkové predmety etnologického zbierkového fondu dokumentujú materiálnu a duchovnú kultúru obyvateľov montánných lokalít Slovenska. Z hľadiska materiálnej kultúry fond uchováva bohatú kolekciu odevu, zastúpenú baníckym odevom a doplnkov z rôznych banských regiónov Slovenska i ľudovým odevom hontianskych obcí z okolia Banskej Štiavnice. Ďalej pramene k stravovaniu obyvateľov, kultúre bývania, produkcii surovín, chovu dobytku, tradíciám remeselnej a domácej výroby montánných regiónov a oblasti Hontu (stolárstvo, debnárstvo, čižmárstvo, garbiarstvo, medovníkárstvo atď.). K mimoriadne vzácnym patrí kolekcia ľudového umenia – najmä rezbárstva a hrnčiarstva. Drevené betlehemy a plastiky majú nezastupiteľné a významné miesto v

etnologickom zbierkovom fonde. A niektoré zbierky z ľudovej keramiky (belujské džbány) patria medzi posledné svojho druhu. Vo fonde je zastúpená aj dokumentácia dopravy.

Samostatnú oblasť tvorí umelecká kultúra, do ktorej okrem banického ľudového umenia zaradíme aj hudobný a dramatický prejav bohato zastúpený zbierkovými predmetmi dokumentujúcimi fenomén ľudového divadelníctva.

Širokú oblasť duchovnej kultúry baníkov približujú zbierkové predmety využívané počas rodinných obradov, školských i študentských slávností a kalendárnych zvykov s akcentom na banické tradície. V menšej miere fond spravuje aj písomné a ústne pramene, na základe ktorých dokumentuje priebeh spomínaných aktivít a profil účastníkov.

Východiská a priority akvizičnej činnosti:

Spádová oblasť: montánne lokality Slovenska a osobitne mesto Banská Štiavnica a okolité banické i nebanické obce.

- *Oblasť ľudového banického umenia:* bane vo fľaši (historické fľaše i práce aktuálnych autorov), banické betlehemy (historické betlehemy z rôznych materiálov i diela súčasných autorov) i novodobé tlačené betlehemy, ľudové plastiky (svetské i sakrálne), dekoratívne predmety obsahujúce banické motívy (spomienkové predmety, stolové hodiny, ťažítka, plastiky, dekoratívne nádoby, obrazy...).
- *Odievanie baníkov:* banické uniformy (pánske i dámske, kompletne uniformy i solitéry), dokumentácia zákonnej úpravy z roku 1953 (priorita: pánske vychádzkové uniformy a dámske slávnostné i vychádzkové uniformy), dokumentácia zákonnej úpravy z roku 1983 (prioritne dámske uniformy, tiež pánske uniformy), dokumentácia zákonnej úpravy z roku 2004 (pánske i dámske uniformy), dokumentácia zákonnej úpravy z roku 2009 (pánske i dámske uniformy), dokumentácia starších legislatívnych usmernení (1849, 1850, 1889, 1890, 1919) – akcent na absentujúce kusy odevov ako nohavice, košele, viazanky, motýliky, vesty, rukavice, plášte, pokrývky hlavy, obuv, fokoše (najmä fokoš z nariadení z roku 1850 a 1890), pracovný odev neoficiálny.
- *Ľudové remeslá, chov, domácka výroba:* hrnčiarstvo – akcent na belujské hrnčiarstvo (i súčasných autorov) a na pukanské hrnčiarstvo a keramiku z ďalších lokalít zdobenú banickými motívmi (i súčasných autorov), pracovné nástroje i hotové výrobky, ručné práce (štrikovanie, vyšívanie, háčkovanie, šitie, paličkovanie čipiek), pracovné nástroje i výrobky, drevospracujúce ľudové remeslá (pracovné nástroje i výrobky), kovospracujúce ľudové remeslá (pracovné nástroje i výrobky), včelárstvo (voskárstvo a medovníkárstvo) (pracovné nástroje i výrobky), chov (pracovné náradie a nástroje)
- *Dokumentácia sviatkovania baníkov:* dokumentácia aušusníckej tradície, pamiatky aušusníckej tradície (odev, rekvizity, ľudové olejomaľby, sošky, spomienkové rozprávania, kostolné spevníky, notopisy), tradície fašiangových sprievodov v meste s akcentom na Salamandrový sprievod (kostýmy, rekvizity, spomienkové rozprávania), banické ofery (spomienkové rozprávania), spolková činnosť baníkov (rekvizity, scenáre, nahrávky).
- *Oblasť dokumentácie každodennosti (vrátane druhej polovice 20. storočia):* kultúra bývania (nábytok, údržba domácnosti), príprava stravy (kuchynský, stolovací riad), odievanie a bytový textil (civilný odev, palice, údržba odevov), rodinné a kalendárne obrady (uvítania do života, svadby, pohreby, Veľká noc (i Sviatky jari), Vianoce (i Sviatky zimy), Mikuláš i Dedo Mráz, MDŽ, iskričkové, pionierske a zväzácke organizácie, atď.) a to rekvizity, darčeky, špecifický odev, spomienkové rozprávania s akcentom na banické tradície, písomné a ústne pramene, profily organizátorov i účastníkov, scenáre podujatí, pesničky, častušky.

Nadobúdané predmety:

Predmety týkajúce sa zvykoslovía baníkov a obyvateľov banskoštiavnického okolia, pracovné pomôcky a náradie baníkov, remeselníkov, predmety z bytovej kultúry a každodenného života, osobné potreby a doplnky, úžitkové predmety, predmety ľudového umenia, písomný materiál.

Umelecko-historická zbierka (UH):

Súčasťou zbierkových fondov SBM je aj fond Umelecká história, ktorý spravuje Galéria Jozefa Kollára. Fond obsahuje zbierkové predmety z oblasti vizuálneho umenia s datáciou od 13. storočia po súčasnosť. Zbierka svedčí o umelecko-historickom vývoji regiónu Banskej Štiavnice, jeho jedinečnosti a dôležitosti. V rámci fondu sú vzácne zachytenia baníkov, ich práce a spôsobu života, keďže takéto diela sú v kontexte ostatných slovenských galérií a múzeí úplne výnimočné. Mnohé možno zaradiť k vrcholným dielam stredoeurópskeho umenia, ako napr. Svätú Barboru a Svätú Katarínu - dvojicu neskorogotických plastík od Majstra M.S., diela barokových majstrov Antona Schmidta a Dionýza Ignáca Stanettiho, unikátnu kolekciu portrétov z 19. storočia či historických streleckých terčov a v neposlednom rade maľby Edmunda Gwerka z 20. a 30. rokov 20. storočia, reprezentujúce autorovo najdôležitejšie obdobie tvorby.

Východiská a priority akvizičnej činnosti:

Akvizičná činnosť vychádza z profilácie SBM, taktiež priorít vedecko-výskumnej činnosti kurátorky zbierkového fondu, výstavnej či expozičnej činnosti. Zbierkové predmety sú získavané najmä formou darov, kúpami alebo prevodmi z iných fondov.

V zmysle plánu vedeckovýskumnej činnosti kurátorky zbierkového fondu umelecká história a novej stratégie SBM, ako aj Galérie Jozefa Kollára na tzv. zelené múzeum, sú prioritami v oblasti akvizičnej činnosti tieto okruhy:

- nadobúdanie ZP z histórie umenia a súčasnosti, ktoré reflektujú environmentálnu problematiku a predovšetkým kriticky prehodnocujú banícku činnosť vo vzťahu k životnému prostrediu,
- nadobúdanie ZP z histórie umenia a súčasnosti so zameraním na zaznamenávanie baníckej činnosti a spôsobu života,
- nadobúdanie ZP z histórie umenia a súčasnosti, ktoré zachytávajú Banskú Štiavnicu a okolie vrátane prírody,
- nadobúdanie diel a pozostalostí významných umelcov / umelkýň previazaných so štiavnickým regiónom, ktoré pochádzajú z histórie umenia, z 20. storočia (najmä Edmund Gwerk, Jozef Kollár, Jaroslav Augusta) a súčasnosti,
- nadobúdanie historických streleckých terčov,
- nadobúdanie aristokratických portrétov z 19. storočia.

Nadobúdané predmety:

Fond Umelecká história pozostáva z rôznych druhov médií (maľba, kresba, grafika, socha, umelecké remeslo a dizajn, tlač, fotografia a ďalšie), materiálov (plátno, drevo, papier, kameň, kov, textil, koža, keramika, sklo, porcelán, a pod.) či techník (olej, akryl, akvarel, pastel, tuš, ceruza, gvaš, zlátenie, polychrómia, vyrezávanie, atď). Zbierku možno tematicky či typologicky rozčleniť na zobrazenia baníkov, sakrálne motívy, žánrové scény, portréty aristokracie, historický nábytok, príbor a rôzne doplnky do domácnosti, strelecké terče, náhrobníky a kamenné články, architektonické návrhy, zachytenia Banskej Štiavnice a okolia, veduty miest, plastiky, súčasti oltárnej architektúry, diela umelcov/ umelkýň, pôsobiacich v Banskej Štiavnici ako Edmund Gwerk, Jozef Kollár, Jaroslav Augusta a pod., pozostalosti umelcov/ umelkýň, fotografie, písomný materiál, insitné umenie.

Numizmatická zbierka (NUM):

Súčasťou zbierky SBM je numizmatický zbierkový fond. Súčasťou fondu sú mince, bankovky, medaily, plakety, vyznamenania i odznaky a to od starovekých rímskych mincí až po medaily a odznaky z 21. storočia. K vzácnym zbierkovým predmetom patria banské výplatné znaky zo 17.-18. storočia, historické medaily banskoštiavnických mešťanov, prospechové medaily pre študentov Banskej akadémie a tiež pamätné medaily k rôznym historickým udalostiam z 18.-20. storočia.

Východiská a priority akvizičnej činnosti:

Získavanie mincí (i alternatívnych banských platidiel, akcent na tzv. banské výplatné známky) a medailí pochádzajúcich z banských lokalít a dokumentujúcich významné udalosti z prostredia

baníctva, banských podnikov, banského školstva a pripomínajúcich významné osobnosti baníctva. Spádová oblasť: montánne lokality Slovenska a osobitne mesto Banská Štiavnica a okolité banícke i nebanícke obce.

Nadobúdané predmety:

Zbierkový fond obsahuje papierové platidlá, mince, účelové známky, medaile, plakety, medailóny, vyznamenania, odznaky, ale aj predmety dokumentujúce výrobu medailí a to od staroveku po súčasnosť.

Sklenené negatívy (NEG):

Zbierkové predmety z fondu sklenené negatívy (NEG) úzko súvisia s dokumentačnou činnosťou bývalého Mestského múzea a Štátneho banského múzea Dionýza Štúra v Banskej Štiavnici. Zachované sklenené negatívy dokumentujú činnosť obidvoch múzeí, históriu mesta, politické, kultúrne, sociálne a hospodárske dianie v meste a celom regióne od začiatku 20. storočia. Sklenené negatívy pochádzajú z fotografickej činnosti prvých známych banskoštiavnických fotografov a múzejných pracovníkov - F. Ľudovíta Kovácsa, Daniela Višňovského, Františka Mareša, Viliama Ladzianskeho, Františka Fialu, Sergeja Protopopova a iných. Zachované negatívy zároveň dokumentujú vývoj a používanie fotografickej techniky.

Východiská a priority akvizičnej činnosti

Akvizičná činnosť vychádza z charakteristiky zbierkového fondu a bude zameraná na:

- dobudovanie kolekcí a akvizícia sklenených negatívov z oblasti politických a vojenských, kultúrnych a sociálnych dejín mesta a regiónu (Hont) v 19.-20. storočí,
- akvizíciu sklenených negatívov z oblasti baníctva a banských miest a regiónov na Slovensku (resp. Rakúsko-Uhorsku) v 19.-20. storočí.

Nadobúdané predmety: sklenené negatívy vyhotovené rôznymi fotografickými technikami

Archívne fondy:

Archív Slovenského banského múzea sa stal špecializovaným verejným archívom v roku 2005. V archíve sú uchovávané jedinečné pramene k dejinám múzejníctva, baníctva, hutníctva na Slovensku, k histórii hospodárskeho a kultúrneho života mesta a osobné fondy viacerých osobností spoločenského a kultúrneho života v Banskej Štiavnici. Fondy sú bohatým zdrojom informácií pre dejiny múzejníctva v Banskej Štiavnici. Archívne fondy sú evidované a spracovávané v elektronickom programe BACH Proarchív.

Východiská a priority akvizičnej činnosti:

Akvizičná činnosť vychádza z profilácie a histórie múzea a úloh v Pláne hlavných úloh SBM. Prírastky archívnych fondov sú získavané formou darov a prevodmi z registratúry SBM. V zmysle profilácie múzea, vedecko-výskumnej činnosti a úloh, týkajúcich sa spracovania archívnych fondov sú prioritami v oblasti akvizičnej činnosti:

- akvizície osobných fondov a písomností viacerých významných osobností, ktoré sa zaslúžili o rozvoj baníctva, geológie, hutníctva, banického školstva na Slovensku, o rozvoj Banskej Štiavnice, banskoštiavnického múzejníctva a SBM (napr. osobné fondy bývalých zamestnancov múzea)

Nadobúdané predmety:

V archíve je evidovaných 14 archívnych fondov. Sú to archívne fondy z činnosti právnych predchodcov SBM a to: Mestské múzeum (1900–1953), Vlastivedné múzeum (1954–1964), Štátne banské múzeum Dionýza Štúra (1922–1967), Slovenské banské múzeum v Banskej Štiavnici a osobné fondy viacerých osobností napríklad Ing. Arpáda Bergfesta (1943–1963), Eugena Klementisa (1923-

1972), Ing. Bohuslava Križku (1883-1938), Jozefa Vášáryho (1950-1973), Tihaméra Vörösa (1882-1964), Mikuláša Vraňáka (1978 + nedat.), Ing. Milana Hocka, CSc., Ing. Ivana Herčka, CSc., Ing. Eugena Kladivíka, CSc., Dr. Jána Jancsyho.

Knižničné fondy:

Knižnica SBM má vysokú historickú a odbornú hodnotu. Obsahuje knihy z bývalých banskoštiavnických múzeí - Mestského múzea a Štátneho banského múzea Dionýza Štúra. V knižničnom fonde SBM sú evidované diela s baníckou, hutníckou, geologickou, umelecko-historickou a spoločenskou tematikou, zamerané predovšetkým na Slovensko. Vo fonde sú evidované dobové a súčasné odborné časopisy orientované na baníctvo, hutníctvo, noviny a časopisy všeobecného, regionálneho charakteru, odborné zborníky, odborné terminologické a prekladové slovníky separáty. Vo knižnici sú zachované diela európskej tlačiarenskej produkcie od 15. storočia až po súčasnosť. Sú dokladom k dejinám knižnej kultúry, typografického vývoja a edičnej činnosti. Vzácné sú knižné diela profesorov Banskej a lesníckej akadémie, ktorá pôsobila v meste od roku 1762-1919. Významným historickým prameňom ku kultúrno-spoločenským, školským a cirkevným dejinám Banskej Štiavnice sú historické knižničné fondy zachované v SBM. Historické knižnice predstavujú cenný súbor tlačí z celoeurópskej vydavateľskej a kníhtlačiarскеj produkcie zo 16.-20. storočia.

Knihy sú odborne evidované a spracovávané v elektronickom programe KIS MaSK.

Východiská a priority akvizičnej činnosti:

Akvizičná činnosť vychádza z profilácie múzea. Knižné prírastky sú získavané formou darov, kúpami, prevodmi z iných fondov podľa finančných možností SBM.

V zmysle profilácie múzea sú prioritami:

- akvizícia knižných diel profesorov Banskej a lesníckej akadémie z 18.-20. storočia
- akvizícia starých tlačí týkajúcich sa baníctva, hutníctva, mineralógie a iných príbuzných odborov zo 16.-19. storočia
- akvizícia starých tlačí vydaných v Banskej Štiavnici v 18.-20. storočí
- akvizícia starých tlačí s banskoštiavnickou provenienciou z 15.-20. storočia
- akvizícia tlačovín týkajúcich sa baníctva, hutníctva, mineralógie, iných príbuzných odborov, dejín banských miest a regiónov na Slovensku (resp. Rakúsko-Uhorsku) z 21. storočia
- akvizícia tlačovín týkajúcich sa dejín Banskej Štiavnice a regiónu z 21. storočia

Nadobúdané predmety: staré tlače, rukopisy, knižné diela, časopisy

Fotoarchív SBM:

Fotoarchív SBM úzko súvisí s dokumentačnou činnosťou Slovenského banského múzea a jeho predchodcov. Vo fotoarchíve sú uchovávané a odborne spracovávané fotografické negatívy a diapozitívy. Odborne sú evidované a spracovávané v elektronickom programe BACH – Fotoarchív.

V súčasnosti sú zbierkové predmety a aktivity múzea zaznamenávané na digitálnych fotografiách, ktoré sa evidujú a archivujú na počítačovom serveri múzea a záložných diskoch. Zachované negatívy a digitálne fotografie dokumentujú činnosť obidvoch múzeí, históriu mesta, politické, kultúrne, sociálne a hospodárske dianie v meste a celom regióne, banskú a hutnícku činnosť, dejiny banských miest a regiónov na Slovensku (Rakúsko-Uhorsku) z rôznych historických období, tiež súčasné rôznorodé aktivity múzea a zbierkové predmety. Zároveň dokumentujú vývoj a používanie fotografickej techniky. Využitie negatívov je veľmi široké napr. pre štúdijné, edičné, výstavné, expozičné a iné prezentačné účely.

Východiská a priority akvizičnej činnosti:

Akvizičná činnosť a dokumentačná činnosť fotoarchívu SBM vychádza z profilácie múzea a úloh v Pláne hlavných úloh SBM. Predmety vo fotoarchíve boli získané formou darov, kúpami,

vlastným výskumom a fotograficko-dokumentačnou činnosťou múzea. V zmysle rozvoja dokumentačnej činnosti vo fotoarchíve SBM sú prioritami:

- dokumentácia montážneho industriálneho dedičstva na Slovensku v minulosti a súčasnosti, tvorba digitálnej databázy,
- evidencia negatívov z fotoarchívu SBM v programe BACH Fotoarchív,
- scanovanie negatívov z fotoarchívu SBM a ich uloženie na serveri SBM, záložných systémoch,
- digitálna dokumentácia zbierkových predmetov a aktivít SBM a ich uloženie na serveri SBM, záložných systémoch,

Nadobúdané predmety: negatívy (kinofilmy, sklenené), diapozitívy

IV. Základné okruhy akvizičnej činnosti

1. Spôsob a proces akvizície

Cieľom nadobúdania zbierkových predmetov je systematické budovanie múzejného zbierkového fondu ako súčasť kultúrneho dedičstva a ako základu pre múzejné odborné činnosti. Zásady nadobúdania zbierok prostredníctvom Komisie pre tvorbu zbierok (ďalej len KTZ) stanovujú záväzný postup pre nadobúdanie zbierok v súlade so zákonom č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty (ďalej len zákon), vyhlášky MK SR č. 523/2009 o základných odborných činnostiach v múzeu a v galérii a o evidencii predmetov kultúrnej hodnoty podľa (ďalej len vyhláška) a Výnosu Ministerstva kultúry SR č. z 10.8.2015 č. MK-2544/2015-110/11648 o podrobnostiach vykonávania základných odborných činností v múzeách a v galériách a o evidencii predmetov kultúrnej hodnoty.

V súlade s organizačným a rokovacím poriadkom KTZ a s ohľadom na účelovo určené rozpočtové prostriedky v príslušnom kalendárnom roku zásady upravujú celý mechanizmus nadobúdania zbierok od úrovne odborných pracovníkov múzea – kurátorov zbierok až po vedenie potrebnej agendy, ktorá sa vykonáva písomne a tvorí neoddeliteľnú súčasť evidenčných záznamov a iných majetkovo-právnych dokladov.

Za nadobúdanie zbierkových predmetov prostredníctvom KTZ zodpovedajú odborní pracovníci múzea, kurátori zbierkových fondov. V súlade s potrebami múzea, účelovo určenými rozpočtovými prostriedkami a svojim odborným zameraním zabezpečujú predkladanie k tomu príslušných návrhov a dbajú o to, aby sa celá činnosť realizovala v rozsahu, ktorý zodpovedá odbornému zameraniu múzea určenom v organizačnom poriadku.

SBM v súlade s organizačným a rokovacím poriadkom KTZ nadobúda zbierky:

- a) kúpou,
- b) darom,
- c) vlastným výskumom,
- d) prevodom správy,
- e) zámenou s iným múzeom alebo galériou.

Spôsob a postupy nadobúdania zbierkových predmetov a samotnú činnosť KTZ definujú interné predpisy SBM: *Smernica č. 3/2020 SBM o nadobúdaní zbierkových predmetov a činnosti Komisie pre tvorbu zbierok - Organizačným a rokovacím poriadkom* (účinná od 30.4.2020) a *Smernica č. 4/2020 SBM ustanovujúcou podrobnosti o odborných múzejných činnostiach* (z 15.5.2020).

Smernica o nadobúdaní zbierkových predmetov a činnosti Komisie pre tvorbu zbierok, Organizačný a rokovací poriadok KTZ zahŕňa body:

- predmet činnosti komisie
- členstvo v komisii
- zasadnutie komisie
- predkladanie návrhov na nadobudnutie predmetu kultúrnej hodnoty
- predkladanie návrhov na vyradenie zbierkového predmetu
- finančné zabezpečenie
- záverečné ustanovenia
- doklady pre rokovanie KTZ

2. Výberové kritériá akvizície

Procesu akvizície predchádza náležité posúdenie predmetu kultúrnej hodnoty ako potenciálneho zbierkového predmetu, jeho výpovednej a dokumentačnej hodnoty, zároveň ako symbol a/alebo znak ním dokumentovanej skutočnosti.

V podrobnom hodnotiacom procese sú stanovené v prvom rade základné kvantitatívne charakteristiky (typ, forma, druh, rozsah, veľkosť, vek, početnosť, príslušnosť, atď.) a kvalitatívne charakteristiky predmetov (hodnota, význam, cena, práva, využiteľnosť, kontext s inštitucionálnou politikou, atď.).

Z hľadiska posudzovania hodnoty, ako prioritnej kvalitatívnej charakteristiky, sú vo vzájomnej kombinácii, bez hierarchizácie, posudzované:

- kultúrno-historická a pramenná hodnota (neodvíja sa nevyhnutne len od veku, resp. starobylosti predmetu),
- aspekt nenahraditeľnosti dokumentu

Pri nadobúdaní zbierkových predmetov sú sledované tieto výberové kritériá:

Kultúrno-historická a pramenná hodnota:

- výpovedná hodnota,
- dôraz na kvalitu hodnoty,
- význam akvizície pre zbierkové fondy a kolekcie zbierkových predmetov

Vedecko-výskumné výberové kritériá:

- jedinečnosť,
- historickosť,
- autenticita,
- unikátnosť,
- zriedkavosť, vzácnosť výskytu,
- kontext,
- kompletizácia,
- typológia

Estetická a umelecká hodnota:

- kvalita,
- majstrovstvo spracovania,
- výrobná technika,
- väzba s historickou osobou alebo udalosťou

Fyzický stav potenciálneho zbierkového predmetu:

- materiálový a technologický význam ako jedinečný doklad formy, resp. spôsobu spracovania,
- estetické a umelecké aspekty spracovania,
- unikátnosť a cennosť množstva materiálov, z ktorých je predmet vyrobený (kovy, drahokamy, slonovina, a pod.),
- celistvosť,
- neporušenosť,
- kompletnosť,
- celkový fyzický stav (predpoklady na odbornú ochranu – výdavky na odbornú ochranu: konzervovanie, reštaurovanie, uchovanie, možnosti uloženia)

Riziko obmedzeného použitia predmetu alebo zaťaženie autorskými a vlastníckymi právami:

- copyright,
- patent,
- ochranná známka

V súvislosti s akvizičnou činnosťou musia byť predpoklady múzea zabezpečiť pre daný predmet adekvátnu dlhodobú odbornú ochranu s cieľom jeho trvalého zachovania (náročnosť odborného ošetrovania a odborného uloženia).

SBM do zbierkového fondu nenadobúda predmety, ktorých pôvod nie je známy, resp. nadobudnutie môže byť realizované až po doložení pôvodu. V prípadoch potenciálnych akvizícií bez jasného pôvodu vyvinie SBM maximálne úsilie vo veci objasnenia ich pôvodu. Na základe zistených skutočností SBM rozhodne o svojom ďalšom postupe.

Akvizičnú politiku SBM vychádza z nasledovných zásad:

- múzeum nesmie nadobúdať zbierkové predmety, pri ktorých je podozrenie, že boli získané nezákonnou, nevedeckou alebo zámerne deštruktívnou činnosťou alebo poškodením historických pamiatok, archeologických alebo geologických nálezísk,
- múzeum nesmie nadobúdať zbierkové predmety, ktorých nadobudnutie znamená porušenie práv vlastníka alebo nájomníka pozemku alebo príslušných miestnych, či vládnych úradov,
- múzeum nesmie nadobúdať priamo či nepriamo biologický a geologický materiál, ktorý sa zbieral, predával alebo prepravoval v rozpore s platnými predpismi a dohodami o ochrane života v prírode,
- dary, dedičstvo a pôžičky sa môžu prijať len vtedy, ak sú v súlade s profiláciou a špecializáciou múzea,
- ponuky, ktoré sú priamo spojené so špecifickými podmienkami následného uloženia alebo vystavenia predmetov, treba odmietnuť, ak navrhované podmienky nie sú v súlade s dlhodobými záujmami múzea,
- zbierkové predmety zo zbierkového fondu sa môžu zapožičať len na prezentačné vedecké, výskumné a vzdelávacie účely.

3. Strategické ciele akvizičnej činnosti

V rámci efektívnej akvizičnej politiky SBM a pre skvalitnenie budovania zbierkového fondu sa SBM zameria na:

- kontinuitu budovania zbierkových fondov a podporu akvizícií zbierkových predmetov v súlade s odborným zameraním a špecializáciou múzea vychádzajúcu z výsledkov vedecko-výskumnej, prezentačnej (výstavnej, expozičnej), publikačnej činnosti, výchovno-vzdelávacej a dlhodobých a krátkodobých plánov SBM, v súvislosti s budovaním nových expozícií venovať pozornosť na nové prístupy k interpretácii zbierok,
- skvalitnenie budovania zbierkového fondu múzea, podporu akvizícií predmetov kultúrnej hodnoty, ktoré nie sú duplicitné, sú jedinečné, majú osobitnú historicko-dokumentačnú a pramennú hodnotu a týkajú sa predovšetkým odborného zamerania a špecializácie SBM, na komplexnú dokumentáciu baníctva, príbuzných banských odborov, geológie, ochrany nerastov, vývoja banských miest a oblastí na Slovensku, osobitne Banskej Štiavnice ako svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO a CHKO Štiavnické vrchy,
- dokumentáciu dejín 20.-21.storočia, súdobých dejín a spoločenských javov s presahom do zbierkových fondov SBM, vypracovanie metodiky dokumentácie súdobej spoločnosti, zavádzanie do akvizičnej činnosti,
- z dôvodu skvalitnenia akvizičnej činnosti múzea bude potrebné v budúcnosti menovať za členov komisie aj externých odborníkov z vedných disciplín a odborov (vychádzajúc z charakteru zbierkových predmetov múzea) z iných pamäťových inštitúcií,
- vypracovanie krátkodobých plánov a cieľov akvizičnej činnosti SBM, spracovávané kurátormi vo forme akvizičných zámerov zbierok,
- zabezpečenie vhodných depozitárnych priestorov, zohľadňujúc rozdelenie zbierkových predmetov podľa ich typológie, materiálových skupín a rozmerov, realizáciu moderného integrovaného depozitárneho systému,
- koncepčné riešenie dlhodobého problému nevyhovujúceho stavu depozitárov múzea (charakter a stav objektov, spôsob uloženia zbierok, preplnenosť depozitárov, klimatické a svetelné podmienky, ochrana objektov - elektronická protipožiarna ochrana objektov, centrálny moderný elektronický zabezpečovací kamerový systém),

- celkový fyzický stav (predpoklady na odbornú ochranu – výdavky na odbornú ochranu, konzervovanie, reštaurovanie, uchovanie, možnosti uloženia, digitalizácia)
- skvalitnenie odborného ošetrovania a zabezpečenia reštaurovania zbierkových predmetov, zlepšenie materiálno-technického vybavenia a priestorových podmienok konzervačných dielní v Kammerhofe a Galérii Jozefa Kollára,
- ochranu zbierkových predmetov – digitalizácia zbierok, negatívov, archívnych a knižničných dokumentov, prezentácia kultúrneho a industriálneho dedičstva modernými prezentačnými metódami s využitím moderných informačno-komunikačných a digitálnych technológií,
- efektívne spracovávanie a skvalitnenie prvostupňového a druhostupňového odborného opisu zbierkových predmetov spolu s ich digitálnou fotodokumentáciou,
- zabezpečenie poistenia zbierkových predmetov SBM,
- zabezpečenie systematickej a presne zadefinovanej finančnej podpory akvizičnej činnosti zo strany zriaďovateľa múzea – MŽPSR, ktorá bude každoročne zahrnutá do jednotlivých plánov hlavných úloh SBM,
- odstránenie podfinancovania akvizičnej činnosti a starostlivosti o zbierky prostredníctvom rôznych foriem a možností viaczdrojového a grantového financovania, rozvojom a propagáciou podpory mecénov, jednotlivcov, korporácií, a to priamymi darmi, či finančnými prostriedkami, tak aj podporou dobrovoľníckej činnosti.

4. Deakvizičná činnosť

Z dôvodu pravidelnej kontroly zbierkového fondu, zisťovania fyzického stavu zbierkových predmetov a potreby ich odborného ošetrovania je potrebné zabezpečiť efektívne vykonávanie revízií jednotlivých zbierkových fondov múzea podľa vypracovaného a schváleného plánu revízií zbierkových predmetov a zadefinovať kritériá pre vyradovanie zbierkových predmetov (poškodenie, predmet nezodpovedajúci špecializácii zbierkového fondu, múzea, bez výpovednej hodnoty, multiplikát) pri jednotlivých zbierkových fondoch.

V rámci zefektívnenia a modernizácii vykonávania revízií bude potrebné:

- dôsledne zabezpečiť realizáciu navrhovaných opatrení v zmysle vypracovaných a schválených správ z revízií,
- v prípade vypracovaných návrhov na vyradenie zbierkových predmetov z odbornej evidencie múzea podľa návrhov kurátorov zbierkových fondov, súhlasného stanoviska Komisie pre tvorbu zbierok a štatutára múzea bude potrebné neodkladne predložiť žiadosti o vyradenie zbierkových predmetov zriaďovateľovi múzea,
- prejsť na moderný integrovaný depozitárny systém.

V. Záver (zhrnutie)

Dôležitým poslaním SBM je systematické budovanie zbierkového fondu ako súčasť kultúrneho dedičstva Slovenska. Pri nadobúdaní zbierkových predmetov SBM vychádza z platnej legislatívy, zo zriaďovacej listiny, štatútu a profilácie múzea, z odporúčaných štandardov odborných múzejných činností Zväzu múzeí Slovenska, odporúčaní Etického kódexu múzeí ICOM a riadi schválenými internými smernicami.

Akvizičná a deakvizičná činnosť múzea má byť cieľavedomá, selektívna, efektívna a zhodnocujúca zbierkový fond SBM. Pri akvizičnej činnosti je potrebné zachovať kontinuitu budovania zbierkových fondov a podporiť akvizície zbierkových predmetov v súlade s odborným zameraním a špecializáciou múzea, nadväzujúc na vedecko-výskumnú a prezentačnú činnosť múzea. Dôležitou oblasťou záujmu múzea je tiež dokumentácia dejín 20.-21. storočia v rôznych oblastiach ľudskej činnosti vychádzajúc zároveň zo špecializácie múzea.

Pri rozhodovaní o zaradení predmetov do zbierkového fondu sú okrem odborných kritérií zohľadňované možnosti múzea poskytnúť danému predmetu náležitú ochranu, najmä vo forme dlhodobého odborného uloženia (kapacity a podmienky depozitárov) a systematického odborného

ošetrovania (konzervovanie a reštaurovanie). Zároveň sa SBM snaží zabezpečiť optimálne podmienky pre dlhodobé uloženie zbierok v depozitárnych priestoroch a ich odbornú ochranu v súlade s existujúcimi štandardami odborných múzejných činností na Slovensku.

V rámci ochrany zbierkových predmetov sa SBM venuje digitalizácii zbierkových predmetov, negatívov, archívnych a knižničných dokumentov a širokej odbornej a laickej verejnosti ich sprístupňuje modernými prezentačnými metódami a formami.

Prioritnou úlohou SBM je zabezpečenie systematickej a presne zadefinovanej finančnej podpory akvizičnej činnosti zo strany zriaďovateľa múzea – MŽPSR, ktorá má byť každoročne zahrnutá do jednotlivých plánov hlavných úloh SBM. Zároveň sa snaží o odstránenie podfinancovania akvizičnej činnosti a starostlivosti o zbierkové predmety prostredníctvom rôznych foriem získavania finančných prostriedkov z viacdrojového a grantového financovania a tiež za podpory sponzorov.

V Banskej Štiavnici, dňa 25.5.2021

Schválila: Mgr. Zuzana Denková, PhD.
riaditeľka múzea

Vypracovala: Mgr. Adriana Matejková, PhD.
vedúca Dokumentačného centra

Vypracované na základe podkladov kurátorov zbierkových fondov:

Mgr. Zuzana Denková, PhD.
Mgr. Helena Galková
PhDr. Daniel Harvan
Mgr. Peter Jancsy
Mgr. Mária Janušová
PhDr. Jozef Labuda, CSc.
Ing. Lubomír Lužina
Mgr. Adriana Matejková, PhD.
Ing. Magdalena Sombathyová

